

Jak udržet (navrátit) vodu v našich kopaných studnách (7)

aneb jaká je běžná praxe s průzkumnými vrty

Co si představíte, když vám někdo oznámí, že soused bude realizovat průzkumný vrt za účelem nové studny na vodu? Většinou si řeknete „vždyť je to jenom průzkum“ a myslíte si, že se nic zvláštního neděje, protože dostanete ještě doplňkovou informaci, že když to nevyjde, bude vrt zlikvidován. A jste na delší dobu v klidu, neřku-li „do zapomnění“. Jenže ouha. Posléze jste přizváni do účastnického řízení o povolení stavby a odběru podzemní vody. Najednou se vám záměr souseda začne nelíbit, protože si uvědomíte, že může dojít ke stržení pramene do vaší studny a tak prohlásíte, že se záměrem nesouhlasíte. Jenomže vodoprávní úředník prohlásí, že žadatel splnil všechny legislativou dané podmínky a že s vrtem se už nedá nic dělat, protože průzkumný vrt je už vystrojen jako „jímací“ zařízení. A v tom momentě se někteří z vás začnou ptát „jak je to možné“, když odst. 4.1 ČSN 75 5115 závazně podle §17 (3) z.590/2002 Sb. říká, že: „Jímání podzemní vody se navrhuje na základě výsledků hydrogeologického průzkumu prováděného v souladu s platnými právními předpisy. Výsledky hydrogeologického průzkumu musí poskytovat komplexní geologický podklad pro zpracování projektu výstavby jímacího zařízení včetně případné technologie úpravy jímané podzemní vody a návrh režimu využívání vodního zdroje, popř. vodního útvaru.“

Je to možné proto, že „někdo“ z vykonavatelů zákonů nadřadil §6 správního řádu o nezatežování žadatele zbytečnými náklady nad bezpečnostní pojistky ochrany životního prostředí, nad neomezení práva v přístupu k vodě již vydaných povolení k odběrům z dlouhodobého pohledu a to při ne/vědomém porušování správy cizího majetku s péčí řádného hospodáře §1411 NOZ, §220, §228, §294 či §330 trestního zákona.

Zároveň podmínky povolení se stanovují vždy před realizací díla a jsou založeny na předpokladech a vyjádření osob odborně způsobilých s kulatým razítkem placených žadatelem, které říkají, že záměr je možný a k ohrožení okolních zdrojů, v rámci vypočteného depresního kužele, nedojde. A že se dílo musí nejdříve realizovat, aby se pak poznal jeho vliv na okolí. Jenomže dle našeho názoru už je pak tak trochu pozdě, protože nejsou ve spise nashromážděna potřebná výchozí data pro naplnění §29 (2) vodního zákona o náhradě škody. Nezanedbatelnou informací je i fakt, že „pak“ se všeckere legislativní „povinnosti“ přesouvají na „postíženého“. A věřte mi, že vodoprávní úřad vám dobrovolně nepomůže. Pak si projdete celé legislativní kolečko přes stížnost na vodoprávní úřad, žádost o obnovu řízení u ministerstva a po 4 letech se dostanete tam, kam já, jako fyzická osoba, kterouto anabázi jsem započal v r. 2017, tedy tam, kde jsem začal. To jest na místně příslušný vodoprávní úřad, a protože vám hned na začátku nevyšli vstříc, zůstane vám ten poslední legální krok, a tím je trestní oznámení nebo žaloba o náhradu škody.

A to vše proto, že žadatel nemusel prokázat funkčně prokazatelným měřením kvalitu a „neškodnost“ své nové studny pro své okolí z dlouhodobého hlediska, protože vodoprávní úředník nestanovil podmínku kontroly funkčně prokazatelným měřením kvality zatěsnění místních zvodní (odst. 5.3.5.1 ČSN 75 5115 – měření na vertikální proudění ve vrtu), za což nelze považovat zaměření výšky hladin okolních studní v den vrtání, následnou čerpací zkoušku a ani kulaté razítko pod „rétorickým cvičením“ osoby odborně způsobilé či argumentaci podle §6 odstavec (2) správního řádu o nezatežování zbytečnými náklady. Neboť, dle našeho názoru, problém u vrtaných studní je v hydraulických zkratech, používání nepovolených materiálů na vystrojení vrtů, nadměrném přetěžování přírodních zdrojů a nedostatečném shromáždění relevantních dat pro následné posouzení míry viny na způsobené škodě ex post, z čehož poté pramení neodborné vyhodnocení našich připomínek vodoprávním úředníkem. Nebývá ani výjimkou, že vrtař odvede svoji práci pouze na základě ústní dohody s investorem a pak je velmi obtížné prokázat zhotovitelovu odpovědnost, za kterou se vodoprávní úřad tak rád schovává. Existují však i jiné aspekty, které náš spolek většinou důsledně neřeší a míru vlastního rizika ponechává na investorovi k jeho osobní škodě.

Mělo by se stát pravidlem, že **žadatel musí prokázat „neškodnost“** svého díla funkčně prokazatelnými způsoby (měřeními) tak, aby soud mohl bez doplňujících řízení a co nejdříve kvalifikovaně a jednoznačně rozhodnout o vině [§29, §23a (7) VZ, §330 TZ], protože dokument, který není ve spisu, jakoby neexistoval a kulaté razítko pod dokumentem není zárukou kvality provedeného vodního díla, jakož ani nedobytné doklady u zhotovitele. Stejně tak motorové vozidlo, které chce používat silniční síť ČR, musí mít nejdříve platné osvědčení o kontrole STK. Běžnou praxí zhotovitelů je, že tyto protokoly o měření raději do spisu nepředávají a alibisticky do odevzdaného dokumentu určeného k založení do spisu napíší pod čarou nebo malými písmeny: Podrobné záznamy z terénních měření uskutečněných v rámci průzkumu jsou uchovány v archivu zpracovatele. Což je zpětně reálně nedobytná pohledávka a vodoprávní úřad nepovažuje za svoji povinnost tato data do spisu dokládat.

To vše je možné jenom proto, že vodoprávní úřad si zjednodušuje svoji práci a laikovi to zdůvodňuje tak, že to je „běžná praxe“. Přičemž neopomene také zdůraznit, že je pracovně přetěžován.

Ano, běžnou praxí se to stalo proto, protože je každý „zaslepen“ svým byznysem a neohlíží se nalevo ani napravo natož na možné ohrožení práv někoho jiného. Zde, u vrtaných studní by to nemělo platit jako v silničním provozu, kde druhého sice můžete někdy omezit, ale nesmíte ho ohrozit. A jsme opět u výkladu práva. Takže se stává to, že byt' si myslíme, že žijeme v „právním“ státě, právní předpisy se snažíme všemožně obcházet a nedodržovat. Proč? No protože chybí důsledná kontrola a postih. Poněvadž náš pohled je ten, že každý právní předpis je komplikace na cestě za naším cílem. Třeba vrtaná studna a sebemenší připomínka. Takže dnešní běžná praxe je, že bez rozdílu, jde-li o průzkumný vrt nebo napřímo o vrtanou studnu, je vrt po opuštění vrtné soupravy už vystrojen jako jímací zařízení a pak jeho případná následná oprava vyjde cenově asi stejně jako nová vrtaná studna.

Proto je třeba chránit svoji studnu hned, protože „pak“ už je to velmi obtížné. Já sám se tohoto práva domáhám řádnou legislativní cestou už 4tým rokem a to jenom proto, že mi chyběly zkušenosti. Za ty 4 roky zkušeností jsme došli ve spolku k závěru, že za většinou plíživé ztráty vody v našich studnách mohou hydraulické zkraty a extrémní přetěžování vodních zdrojů v daných oblastech. Zbavte se dojmu, že vy, jako fyzické osoby, těžko něco s tím zmůžete. Nemí to pravda. Bude-li vás více osob v rámci účastnického řízení, můžete sjednotit své názory a věřte, že v jednotě je síla. Něco podobného se nám podařilo např. v obci Ledce u Ml. Boleslavi, kde místní komunitu chatarařů podpořil i sám pan starosta, náš spolek a nezávislý hydrogeolog.

Z obecného hlediska je na tom všem zajímavé to, že každý žadatel chce mít na svém pozemku studnu a v ní vodu, aby nemusel platit vodné (ale pozor na stočné). A ať si vyberou jakoukoliv legální cestu byt' přes průzkumný vrt nebo vrtanou studnu, tak tu vodu na svém pozemku mít budou.

Za ty 4 roky činnosti spolku na tomto poli a cirká 80ti účastnických řízení se nestalo, aby ve vrtu nebyla voda. A vždy to bylo na pozemku žadatele.

Někdy to vypadá také tak, že vrtař žadateli oznámí, že ve vrtu voda není a proto se musí vrtat hlouběji. A může si to dovolit, protože v rozhodnutí o povolení je napsáno, že konečná hloubka vrtu se upřesní až na základě dosažených výsledků. A pak už zase zaručeně voda je a někdy i vystoupá do výšky, kde předtím nebyla. I to má však své příčiny. Kromě pokusu o podvod vrtaře na investorovi.

Každá ustálená hladina, která je výše než „naražená“ je „podezřelá“ a proto musí být vždy prokázáno, nejedná-li se o zakázaný přítok (např. rozbor vody na mineralizaci, karotážní měření).

Za ty 4 roky jsme si stanovili 5 minimálních základních postulatů/ požadavků na podmínky vydávaného rozhodnutí o povolení v účastnickém řízení. Tyto požadavky můžete uplatňovat i vy na vrty pro studny i pro tepelná čerpadla. Jsou to:

- Vždy dozor hydrogeologa
- zatěsnit hydroizolační hmotou celý profil vrtu od perforace až k povrchu, od vzdálenosti cca 1m nad využívanou/naraženou zvodní (obecně aplikovat i u vrtů pro tepelná čerpadla)
- vždy doložit měření na vertikální proudění, tedy že ve vrtu nejsou přítomny nepovolené přítoky
- zaměřit hladiny okolních studní (obecní vždy) v odpovídajícím vzorku různorodosti v metrech n.m. a u naražených hladin s napjatou hladinou vytipovat studny s příslušnou volnou hladinou (spojené nádoby) i mimo oblíbený depresní kužel
- doložit skutečný hydrogeologický profil vrtu

Tyto požadavky jsme představili i odborné veřejnosti na letošním 7. Ročníku odborné konference Podzemní vody ve vodárenské praxi v Rychnově nad Kněžnou.

Ano, vlastníky studní nelze nutit, ale musí jim být umožněno právo hájit svůj přístup k vodě a to se zajistí jenom tak, že obec své spoluobčany bude o tomto záměru včas informovat a ne že vodoprávní úřad tyto vlastníky bude vybírat jenom podle hraničních pozemků. Neboť vodní kolektory necítí pozemní hranice a tedy ovlivněn ztrátou vody může být v podstatě kdokoliv v obci. Požadavek na určení hladin v m n.m. je dán [příloha 8. C.3 e), g) nebo příloha 14 I.C.2 d) z. 499/2006 Sb.] nehledě na fakt, že jedině tento údaj dá přehled o výškových úrovních hladin vody v obci a tedy možnosti vzniku hydraulického zkratu. Postižený vlastník ztrátou vody ve své studni si však také musí uvědomit, že právní ochrana jeho studny spočívá v tom, že má legislativně povolený odběr podzemní vody.

Častěji se však stává, že žadatel, aby sám šetřil náklady, rozhodne se pro legislativní proces „vrtané studny“, kde není jasný výklad zákona o přítomnosti hydrogeologa a proto si ho nevyžádá, aby ušetřil. Pak je důvěra vložena pouze do vrtaře, zda on pozná, kde byla voda naražena. Většinou však vrtař, bez přítomnosti hydrogeologa, vrtá podle toho, jak vysoký má naplánovaný zisk a tím se může smazat úspora žadatele za absenci dozorcujícího hydrogeologa. Následné náklady na zjišťování míry viny jsou pak v rámci soudního řízení několikanásobně vyšší, než náklady na přijetí počátečních „bezpečnostních pojistek“.

Problém je také ten, že vodoprávní úřad je přesvědčen, že jediný, kdo je oprávněn připomínkovat vystrojení vrtu, je osoba odborně způsobilá. Tedy vyjádření podepsané hydrogeologem s kulatým razítkem. Přičemž nerespektuje to, že doložit posudek od osoby odborně způsobilé má pouze žadatel § 9(1) 254/2001 Sb. a příloha č.1 183/2018. Účastník řízení má právo předkládat připomínky či stanoviska § 36 odst.(2) 500/2004 Sb. a pokud není spokojen s následně vydaným rozhodnutím, má právo se odvolat § 81 odst. (1) 500/2004 např. pro nedostatečné zapracování vznesených připomínek případně využít § 49(1) 500/2004 Sb. - žádosti o nařízení ústního jednání. Proto je nepřijatelné, aby vodoprávní úředník pouze a jedině z tohoto důvodu odmítl fundované připomínky spolku a ostatních případných účastníků řízení. Neboť připomínky se mají vypořádat podle odbornostní hodnoty a nikoliv podle toho, kdo je podal a jakým způsobem. U soudu je důležité, že byly předloženy a zkoumá se, jakým způsobem byly zpracovány.

Tento problém také pramení z účastenství v řízení o povolení stavby §115 (§9) VZ a pod jaký zákon spadá vystrojení vrtu.

Na základě zvláštního právního předpisu vodoprávní úřady zastupují stavební úřad. Stavební úřad se řídí především stavebním zákonem. Ve vodním zákonu je stanoveno na základě §3 (1) VZ, že povrchové a podzemní vody nejsou předmětem vlastnictví a nejsou součástí ani příslušenstvím pozemku, na němž nebo pod nímž se vyskytují. Dle našeho názoru nelze proto na vystrojení vrtu aplikovat stavební zákon a tedy výstroj vrtu považovat za stavbu v intencích stavebního zákona, neboť tato část nemá právní ani vlastnickou legitimitu na pozemek nacházející se nad jímacím zařízením držený v soukromém vlastnictví (až po vydaném povolení k odběru je to trochu jinak- viz některé judikáty). Takže dle našeho názoru výstroj vrtu, ke které se náš spolek obvykle vždy vyjadřuje v řízení, spadá i pod řízení o povolení k odběru podzemní vody resp. pod zákon o ochraně přírody. Stavebnímu zákonu v takovýchto případech podléhá pouze manipulační šachtice studny a ostatní povrchové stavby jako je vodovodní potrubí nebo elektroinstalace spřažené s vlastnictvím k pozemku, k čemuž se náš spolek běžně nevyjadřuje. O tom, že náš názor je blíže pravdy svědčí i to, že když vrtař opustí průzkumný vrt, tak vrt je už vystrojen jako jímací zařízení (jinak by se musel dodržovat odst. 4.1.1 ČSN 75 5115 tj., že až projekt stavby pro stavební povolení/ řízení určí perforované úseky, obsyp, těsnění), a jen v něm chybí čerpadlo. A tento úsek/ postup je stejný jako při vrtané studni. Vyhledávání a průzkum zdrojů podzemních vod jsou geologickými pracemi §2 (1)c) z.68/1988 a proto na ně nelze aplikovat stavební zákon! Neboť nikdo se vám nepodepíše pod to, že pod vaším pozemkem je „voda“ za vaše „volné“ peníze. Proto se tomu říká i průzkum. Vystrojení vrtu se řídí geologickým zákonem, ČSN 755115, která je závazná dle §17 (3) vyhlášky č. 590/2002 Sb. o technických požadavcích pro vodní díla a báňskými předpisy. Tedy žádné stavební řízení podle vodního zákona.

My jsme podzemní část ochotni akceptovat jako součást celkové stavby tvořené lidskou činností, ale s právem se k ní vyjádřit, stejně tak jako jsme ochotni akceptovat dvě různé výrokové části ve společném řízení.

Příště se zaměřím na některé aktivity našich médií k dané problematice.

Ing. Reiter Jan
Předseda výboru
Občanského spolku pro ochranu výšky hladiny vody studní

Dobšín I. 2022

IČO 066 89 094